

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: **МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ**

КОШТОРИСУ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ,

КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ ЙОГО ВИКОНАННЯ

(на матеріалах Головного управління ДСНС України
у Херсонській області)

**METHODOLOGY FOR ESTIMATING REVENUES
AND EXPENDITURES, CONTROL AND ANALYSIS
OF ITS IMPLEMENTATION**

(on the materials of the Main Directorate
of the State Emergency Service of Ukraine in Kherson Region)

Виконав: здобувач другого (магістерського) рівня вищої
освіти групи 60А

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування»

Денисенко Д.Д.

(прізвище та ініціали)

Керівник: Єремян О.М.

(прізвище та ініціали)

Хмельницький - 2024 року

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., професор

_____Лариса СІДЕЛЬНИКОВА

«24» 092024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

_____Денисенку ДанилуДмитровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Методика складання кошторису доходів та видатків, контроль і аналіз його виконання (на матеріалах Головного управління ДСНС України у Херсонській області)

керівник роботи Єремян Олена Михайлівна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом закладу вищої освіти від «24» вересня 2024 року №485-с

2. Строк подання роботи здобувачем 18 грудня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні документи, підручники, навчальні посібники, періодичні видання, звітність Головного управління ДСНС України у Херсонській області.

4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра (перелік питань, які потрібно розробити)
Теоретичні засади забезпечення конкурентоспроможності підприємств торгівлі.
Практичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємств торгівлі.
Рекомендації щодо розвитку системи забезпечення конкурентоспроможності підприємств торгівлі Головного управління ДСНС України у Херсонській області.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Робота містить 28 рисунків та 36 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Консультант з написання I-III розділів	Олена ЄРЕМЯН, доцент	24.09.24	22.11.24
Консультант з нормоконтролю	Олена НОВОСЬОЛОВА, доцент	24.09.24	29.11.24

7. Дата видачі завдання 24.09.24 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел з теми	25.09.24-30.09.24	виконано
2.	Складання і затвердження плану роботи	01.10.24-04.10.24	виконано
3.	Написання 1 розділу	07.10.24-18.10.24	виконано
4.	Написання 2 розділу	21.10.24-01.11.24	виконано
5.	Написання 3 розділу	04.11.24-15.11.24	виконано
6.	Формулювання висновків за темою дослідження	18.11.24-22.11.24	виконано
7.	Оформлення роботи	25.11.24-29.11.24	виконано
8.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	02.12.24	виконано
9.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	09.12.24	виконано
10.	Захист роботи в ЕК	18.12.24	

Здобувач Данило ДЕНИСЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник роботи Олена ЄРЕМЯН
(підпис) (ім'я та прізвище)

Анотація. У магістерській кваліфікаційній роботі вирішено комплекс питань, пов'язаних із вдосконаленням методики складання кошторису доходів і видатків, а також контролю і аналізу його виконання в бюджетних установах. Удосконалено організаційно-методичні аспекти обліку і контролю кошторису, запропоновано нові підходи до аналізу виконання фінансових планів. Розроблено рекомендації щодо створення ефективної системи внутрішнього контролю, заснованої на управлінні ризиками, та вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення діяльності бюджетних установ.

Особливу увагу приділено питанням організації обліку в умовах бюджетних обмежень та зміцненню фінансової дисципліни. Визначено роль кошторису як основного фінансового документа бюджетної установи, досліджено особливості його складання та виконання на прикладі Головного управління ДСНС України у Херсонській області.

З метою підвищення прозорості та ефективності використання бюджетних коштів розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення процедур складання, виконання та контролю кошторисів. Вдосконалено методику аналізу виконання фінансових планів, що дозволяє оцінити ефективність витрат та оптимізувати використання ресурсів.

У роботі запропоновано створення системи внутрішнього контролю, заснованої на управлінні ризиками, що забезпечує попередження можливих фінансових порушень. Також визначено інструменти та методи антикризового управління, які дозволяють оперативно реагувати на фінансові труднощі та забезпечувати стабільну діяльність установи.

Практичне значення роботи полягає у можливості впровадження запропонованих рекомендацій у практичну діяльність бюджетних установ для підвищення ефективності використання бюджетних коштів, вдосконалення управління фінансовими ресурсами та забезпечення досягнення стратегічних цілей.

Ключові слова: облік, аудит, аналіз, кошторис, бюджетна установа, внутрішній контроль, управління ризиками, антикризове управління.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ КОШТОРИСУ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ, КОНТРОЛЮ І АНАЛІЗУ ЙОГО ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИМИ УСТАНОВАМИ.....	9
1.1. Сутність кошторису та його роль у діяльності бюджетних установ.....	12
1.2. Методологічні основи та нормативно-правове регулювання процесу складання та виконання кошторису.....	18
1.3. Критична оцінка методики складання кошторису доходів і видатків, контролю і аналізу його виконання бюджетними установами.....	33
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 1.....	43
РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ КОШТОРИСУ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ.....	45
2.1. Облікова політика бюджетної установи як основа організації обліково-аналітичного забезпечення виконання кошторису доходів і видатків.....	45
2.2. Облік доходів та витрат бюджетної установи	51
2.3. Порядок визначення та облікове відображення результатів виконання кошторису	62
2.4. Шляхи удосконалення облікового забезпечення виконання кошторису бюджетної установи.....	70
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 2.....	84
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ КОШТОРИСУ ДОХОДІВ І	

ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ.....	85
3.1. Організація і методика контролю доходів, видатків і результатів виконання кошторису бюджетної установи.....	92
3.2. Комплексний аналіз виконання кошторису доходів і видатків бюджетної установи.....	97
3.3. Створення ефективної системи внутрішнього контролю бюджетної установи, заснованої на управлінні ризиками.....	110
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 3.....	121
ВИСНОВКИ	123
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	125
ДОДАТКИ.....	141

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансування діяльності бюджетних установ, зокрема державних органів, відіграє ключову роль у забезпеченні їх ефективного функціонування. Кошторис як основний фінансовий документ бюджетної установи є фундаментом планування та реалізації її доходів і видатків, що визначає необхідність його ретельного складання, контролю та аналізу виконання. Особливу актуальність дослідження цього процесу набуває в умовах воєнного стану, коли обмежені фінансові ресурси потребують раціонального використання, а зміни у законодавстві вимагають адаптації управлінських рішень до нових реалій.

Актуальність теми роботи зумовлена значенням кошторису для забезпечення діяльності бюджетних установ, необхідністю вдосконалення методів його складання та контролю виконання в умовах динамічних змін зовнішнього середовища, зокрема у діяльності Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій (далі - ДСНС) України у Херсонській області.

Зв'язок роботи з науково-дослідними кафедральними темами. Кваліфікаційна робота є складовою науково-дослідної роботи кафедри фінансів, обліку та оподаткування Херсонського національного технічного університету за темою «Фінансові інструменти сталого розвитку України в умовах системної економічної трансформації» (номер державної реєстрації 0121U112967). Особисто автором розроблено пропозиції щодо оптимізації витрат як основи підвищення ефективності використання бюджетних коштів; надано рекомендації з удосконалення внутрішнього контролю у бюджетній установі шляхом управління ризиками.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у вдосконаленні методики складання кошторису доходів і видатків бюджетної установи, а також

розробленні рекомендацій щодо підвищення ефективності контролю і аналізу його виконання на прикладі ГУ ДСНС України у Херсонській області.

Завдання дослідження:

- визначити сутність кошторису та його роль у діяльності бюджетних установ;
- розглянути нормативно-правове регулювання процесу складання та виконання кошторису;
- розглянути класифікацію доходів та видатків бюджетних установ;
- розкрити методологічні засади контролю та аналізу виконання кошторису;
- проаналізувати процес планування та формування кошторису установи;
- оцінити структуру та динаміку доходів і видатків установи;
- провести аналіз виконання кошторису;
- виявити проблеми формування та виконання кошторису в умовах воєнного стану;
- розробити шляхи удосконалення облікового забезпечення виконання кошторису бюджетної установи;
- розглянути сучасні методи контролю за виконанням кошторису;
- виконати комплексний аналіз виконання кошторису доходів і видатків бюджетної установи;
- розробити організаційно-методичні підходи до створення системи внутрішнього контролю бюджетної установи, побудованої на основі управління ризиками;

Об'єкт дослідження – кошторис доходів і видатків бюджетних установ.

Предмет дослідження – є сукупність теоретичних, організаційно-методологічних та практичних аспектів складання, контролю та аналізу виконання кошторису доходів і видатків бюджетних установ.

Характеристика суб'єкту дослідження. Головне управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Херсонській області (ГУ ДСНС

України у Херсонській області) зареєстроване 19.02.2013. Юридична адреса підприємства: вулиця Молодіжна, 6, Херсон, Херсонська область, 73000. Основним видом діяльності ГУ ДСНС України у Херсонській області згідно з даними Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України є: 84.11 Державне управління загального характеру.

Методологічна основа дослідження. В процесі дослідження особлива увага приділялася науковим працям багатьох вчених-економістів: Опаріна В., Пасічника Ю., Свірко С., Юрія С. та ін. Окремі практичні аспекти бухгалтерського обліку і контролю виконання державного та місцевих бюджетів висвітлено у працях Ф. Ф. Бутинця, Р. Т. Джоги, М. В. Кужельного, Л. В. Нападовської, Г. О. Партина, О. О. Чечуліної, М. Р. Лучко, Н. М. Хорунжак та інших.

Методи дослідження. Під час вирішення поставлених завдань використовувалися загальнонаукові та специфічні методи пізнання. Кваліфікаційну роботу виконано із застосуванням наукових методів, оснований на діалектичному методі пізнання та об'єктивних законах економіки. Визначальними у вирішенні поставлених завдань були такі загальнонаукові методи: синтез, індукція, дедукція, порівняння, узагальнення. Спеціальні методи: методи статистичних групувань, методи економічного аналізу.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою для проведення дослідження з методики складання кошторису доходів та видатків, контролю і аналізу його виконання є нормативно-правові акти, що регулюють бюджетний облік, фінансовий контроль в Україні. Основними документами є Бюджетний кодекс України, накази Міністерства фінансів України, Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку у державному секторі, нормативно-правові акти Державної казначейської служби України, а також внутрішні регламенти ГУ ДСНС України у Херсонській області.

Крім того, у дослідженні використано первинні дані та звітну документацію

ГУ ДСНС України у Херсонській області, включаючи кошториси, акти виконання бюджетних призначень, звіти про використання бюджетних коштів, а також матеріали внутрішнього контролю. Для проведення аналізу застосовано наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, які розглядають питання бюджетування, контролю та ефективності використання бюджетних коштів.

Наукова новизна одержаних результатів. У межах дослідження визначено основні особливості складання кошторису доходів і видатків, його контролю і аналізу у бюджетних установах на прикладі ГУ ДСНС України у Херсонській області. Наукова новизна полягає у наступному:

1. Удосконалено підхід до складання кошторисів, який враховує специфіку діяльності органів ДСНС та дозволяє оптимізувати розподіл бюджетних ресурсів з урахуванням ризиків надзвичайних ситуацій.

2. Запропоновано методику інтеграції контрольних заходів із плановим процесом для забезпечення прозорості використання бюджетних коштів та попередження фінансових порушень.

3. Розроблено рекомендації щодо застосування інструментів аналізу виконання кошторису, що дозволяють оцінювати ефективність витрат з урахуванням стратегічних завдань служби.

4. Виявлено проблеми в організації фінансового контролю та запропоновано механізми їх вирішення, які можуть бути використані для підвищення результативності бюджетного процесу.

5. Набули подальшого розвитку організаційно-методичні аспекти впровадження інформаційних систем в обліковий процес шляхом удосконалення облікового забезпечення виконання кошторису бюджетної установи, що забезпечить найбільше можливостей для складання кошторису в установі.

6. Запропоновано організаційно-методичні підходи до створення системи внутрішнього контролю бюджетної установи, побудованої на основі управління ризиками.

Отримані результати можуть бути впроваджені в практичну діяльність органів ДСНС, а також використані для подальших досліджень у сфері управління бюджетними коштами установ.

Практичне значення отриманих результатів. Рекомендації, які сформульовані в роботі, спрямовані на підвищення якості обліково-аналітичної інформації, підвищення рівня її оперативності, створення наукової основи для прийняття ефективних управлінських рішень у бюджетних установах. Ряд положень роботи можуть бути застосовані для подальшого проведення досліджень в сфері організації і методики формування кошторису доходів і витрат бюджетних установ та внутрішнього контролю у кризових умовах господарювання.

Апробація результатів дослідження. Основні результати кваліфікаційної роботи магістра обговорено на 3 конференціях, зокрема: III Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансові інструменти сталого розвитку держави в умовах системної економічної трансформації» (м. Хмельницький – м. Херсон, 2024 р.); IV Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції» (м. Хмельницький – м. Херсон, 2024 р.); V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Формування новітньої парадигми управління публічними та приватними фінансами в Україні» (м. Хмельницький – м. Херсон, 2024 р.).

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 156 сторінках друкованого тексту. Робота містить 36 таблиць та 28 рисунків. Список використаних джерел налічує 130 найменування, 10 додатків.